אישים באגרות הראי"ה

הרב אריה לייב הרשלר (ר' לייב דיין)

דיין בבית דינו של הרב שמואל סלנט בירושלים, מייסד שכונת בית ישראל · תר"י בקירוב – ב' בשבט תרע"ז (1850 בקירוב – 1917)

3 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב אריה לייב הרשלר נולד בירושלים בשנת תר"י (1850) בקירוב, ולמד בישיבת עץ חיים. בשנת תרנ"ב (1892) נתמנה לדיין בבית הדין של עדת הפרושים, לצד הרב שמואל סלנט, ושימש בתפקיד עשרים וחמש שנה. מאז נקרא "ר' לייב דיין", וגם "ר' אריה לייב ד"ץ" (דיין צדק). הוא עמד בראש מייסדי שכונת בית ישראל בירושלים והיה רבה, והיה ממייסדי שכונות שערי פינה וגבעת שאול. היה נשיא הוועד הכללי "כנסת ישראל", גבאי של ישיבות עץ חיים, מאה שערים ותורת חיים, ונציג האשכנזים במועצת העירייה. שימש פעמים רבות כבורר בסכסוכים. נפטר בב' בשבט תרע"ז (1917), ונקבר בהר הזיתים.

הרב קוק על ר' לייב דיין

באב תרס"ט (1909) הודה לו הרב קוק על ההכשר המודפס ששלח לו, ככל הנראה על אתרוגים (ראו בפרשת אתרוגי ארץ ישראל). הוא ביקש שגם השותף בעסק יתחייב לפני הרב שלא יסחור השנה באתרוגים מורכבים, ושהרב יעיד שהוא נאמן (כרך א', אגרת רכה). הזיהוי של נמען האגרת עם ר' לייב דיין הוא ככל הנראה: באגרת הוא נקרא "מוהא"ל ד"ץ".

בטבת תרע"ג (1913) היה ר' לייב דיין בורר, יחד עם הרב משה פרנקנטל ("ר' משה שוחט"), בסכסוך בין מר פרידמן לחברת "הכרמל המזרחי" בחיפה. כשמנהלי החברה ביקשו לפסול את הבוררים, כתב להם הרב קוק שאין לפסלם (כרך ב', אגרת תפ). כמה ימים אחר כך כתב לשני הבוררים, וחיזק את החלטתו שיצורפו בוררים נוספים, שלושה מכל צד (כרך ב', אגרת תצו).

האגרות

כרך א', אגרת רכה: בח' באב תרס"ט (ככל הנראה אליו): תודה על ההכשר המודפס, ובקשה שהשותף יתחייב שלא יסחור באתרוגים מורכבים.

"ויזקיק את השותף מר ש' א" שיקבל גם הוא בפני כתר"ה שלא יסחור ח"ו במורכבים שנה זו"

כרך ב', אגרת תפ: בט"ז בטבת תרע"ג, אל מנהלי "הכרמל המזרחי": אין לפסול את הבוררים, הרב ר' לייב דיין והרב משה שוחט.

"שכבודם חפצים לפסול את הבוררים הרב ר' לייב דיין והר"מ שוחט"

כרך ב', אגרת תצו: בי"ט בטבת תרע"ג, מיפו, אליו ואל הרב פרנקנטל: מפני השלום יצורפו בוררים נוספים, שלושה מכל צד.

"ומאד אצטער על הסיבוכים שנעשו בענין"

ראו גם

הרב משה פרנקנטל, הבורר השני. (הרב משה פרנקנטל)

הרב שמואל סלנט, שבבית דינו כיהן. (הרב שמואל סלנט)

נוסח האגרות – עם ביאור

3 האגרות שבהן נזכר ר' לייב דיין, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רכה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' מנחם אב תרס"ט **נמען:** הרב אריה לייב דץ

הרב קוק מודה על ההכשר המודפס, ומבקש שגם השותף מר ש' א' יתחייב בפני הרב שלא יסחור השנה באתרוגים מורכבים, ושהרב יעיד על נאמנותו.

עיקרי הדברים

- התחייבות שלא לסחור באתרוגים מורכבים.

נוסח האגרת

ב"ה[1], ח' מנ"א[2] תרס"ט[3].

לכבוד ידי"נ[4] הרב המאוה"ג[5] רב פעלים אוצר תו"י[6] מוהא"ל[7] ד"ץ[8] שליט"א[9].

שלו'[10] וברכה ישועה ונחמה בימין ד' רוממה.

הגיעני ההכשר הנדפס עם ד'ש מכתר"ה[11] ידידי שי'[12] לשמחת לבבי. ואבקש בזה את כת"ר[13], שיעשה עמדי חסד ויזקיק את השותף מר ש' א" שיקבל גם הוא בפני כתר"ה[14] שלא יסחור ח"ו[15] במורכבים שנה זו, ויטיב נא במדת טובו ואהבתו הנאמנה להרגיע רוחי ולהודיעני מקבלה זו, ויצרף עמה בטובו את אסהדותי' דמר נ"י[16], שאמנם נאמן הוא האיש וכדאי לסמוך על הבטחתו וקבלתו הנ"ל[17].

מבטחוני באהבתנו הנאמנה, שיסלח לי על טרחתו ושימלא את משאלי, אחתום בתודה וברכת טוב באה"ר[18], כנה"י[19] ונפש ידי"ע[20] דוש"ת[21] מלונ"ח[22],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. מנ"א - מנחם אב
3. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
4. ידי"נ - ידיד נפשי
5. המאוה"ג - המאור הגדול
6. תו"י - תורה ויראה
7. מוהא"ל - מורנו הרב א... ל... (שם)
8. ד"ץ - דיין צדק
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. שלו' - שלום
11. מכתר"ה - מכבוד תורתו רום הדרתו
12. שי' - שיחיה
13. כת"ר - כבוד תורתו
14. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
15. ח"ו - חס ושלום
16. נ"י - נרו יאיר
17. הנ"ל - הנזכר לעיל

18. באה"ר - באהבה רבה
19. כנה"י - כנפשו היקרה
20. ידי"ע - ידידו עוז
21. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
22. מלונ"ח - מצפה לנחמת ציון

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תפ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז טבת תרע"ג - יפו **נמען:** מנהלי 'הכרמל המזרחי' בחיפה

מנהלי 'הכרמל המזרחי' רוצים לפסול את הבוררים הרב לייב דיין והר"מ שוחט, כי חוששים שידונו דין תורה, בעוד שהחוזה מחייב בוררות של סוחרים. הרב קוק קובע שאין פסול: שניהם בקיאים במסחר, ודין התורה עצמו מחייב לדון לפי שיקול מסחרי כשהוסכם כך.

עיקרי הדברים

- בוררות סוחרים.
- תלמידי חכמים כבוררים כשרים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט"ז טבת תרע"ג[4]

לכבוד מנהלי "הכרמל המזרחי" בחיפה [סניף חברת "כרמל מזרחי", משווקת יינות המושבות] ת"ו, שלו'[5].

הגיעה לידי ידיעה טלגרפית, מצד מר פרידמן, שכבודם חפצים לפסול את הבוררים הרב ר'[6] לייב דיין והר"מ[7] שוחט, מפני שהנכם חוששים שידונו דין תורה, מה שהוא נגד כתב החוזה שלכם, שכתוב בו שכל סכסוך שביניכם יתברר ע"פ[8] זבל"א[9] של סוחרים. ["זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד": בוררות]

ע"כ[10] אתכבד בזה להודיע לכבודם, שאיני מוצא שום פסול בהבוררים הנ"ל[11], מאחר ששניהם הם אנשים ידועים, בתור בקיאים בטיב מסחרים ככל הסוחרים, והם ג"כ[12] עסוקים במסחרים שונים, ומה שהם ג"כ יודעי תורה, אין זה גרעון לנידון שלנו, כי יודעים הם שע"פ[13] החוזה, דין התורה בעצמו מחייב הוא לדון ע"פ שיקול הדעת המסחרי כדרך הפסקים של בוררים סוחרים.

אקוה שהדרת כבודם יקבלו את דברי וישימו בזה קץ לעסק מסובך דנא, כראוי לכבודה של האגודה הנכבדה, ושל אנשים נכבדים בכלל, כמו שהם כאן באמת שני הצדדים.

ברגשי כבוד וברכה מקודש,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. כתוכן הדברים הנ"ל כבר הודעתי בדעפעשע,

הנ"ל.

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. שלו' - שלום
6. ר' - רבי

7. והר"מ - ו + הר"מ: הרב רבי שם שמתחיל באות מ (כגון משה / מאיר / מרדכי / מנחם / מיכל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
8. ע"פ - על פי
9. זבל"א - זה בורר לו אחד (בוררות)
10. ע"כ - על כן
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. ג"כ - גם כן
13. שע"פ - שעל פי

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תצו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט טבת תרע"ג - יפו **נמען:** הרב אברהם אהרן וולך (?) והרב משה פרנקנטל

הרב קוק מצטער על הסיבוכים בבוררות בחיפה, ומחזק את החלטתו הטלגרפית: מפני השלום יצורף לבוררים סוחר מחיפה, וגם הצד השני יוסיף בורר, כך שיהיו שלושה מכל צד. אם יהיו חילוקי דעות, ישלחו שמות מועמדים והרב קוק יבחר.

עיקרי הדברים

- הרחבת הבוררות בחיפה.
- שלום.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ט טבת תרע"ג[4]

שלו'[5] רב לכבוד ידידי נפשי הרב המאוה"ג[6] אוצר תוי"ר[7] מוהרא"ו[8] ד"ץ[9], והרב הגדול בתוי"ר[10] מו"ה[11] משה פראנקעזטהאל, שליט"א[12].

אחדשה"ט[13] באה"ר[14],

יקרת מכתב כת"ר[15] הגיעני, ומאד אצטער על הסיבוכים שנעשו בענין, והנני לחזק בזה את החלטתי, ע"פ[16] הדעפעשע, שמסרתי לפני ש"ק[17] העבר ל"כרמל" דפה לשלחו לחיפה, [ראו (כרך ב', אגרת תפ)] שמפני השלו'[18] להם פרידמן ובניו לצרף עם כת"ר סוחר אחד מחיפה, וממילא מובן שגם מהצד השני יהי'[19] נאות להוסיף עוד בורר, ויהיו שלשה מכל צד, מצדם מה טוב, ואם יהיו ביניהם חילופי דעות שמות הקנדידטים ואברר מהם את היותר נאות לענין בעה"י[20].

בתקותי, שיעלה ביד כת"ר להביא את הענין למצב השקט והשלו'[21], הנני מקצר וחותם בברכה ואה"ר[22], כנה"ר[23] ונפש ידי"ע[24] חותם בכל חותמי ברכות,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. שלו' - שלום
6. המאוה"ג - המאור הגדול
7. תוי"ר - תורה ויראה
8. מוהרא"ו - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות א, ו (למשל: אברהם + וולף) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
9. ד"ץ - דיין צדק
10. בתוי"ר - בתורה ויראה
11. מו"ה - מורנו הרב
12. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

13. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
14. באה"ר - באהבה רבה
15. כת"ר - כבוד תורתו
16. ע"פ - על פי
17. ש"ק - שבת קודש
18. השלו' - השלום
19. יהי' - יהיה
20. בעה"י - בעזרת השם יתברך
21. והשלו' - והשלום
22. ואה"ר - ואהבה רבה
23. כנה"ר - כנפשו הרמה
24. ידי"ע - ידידו עוז